TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. birželio 9 d.*

„Apeliacinis skundas — Karteliai — EB 81 straipsnis — Ispanijos kelių bitumo rinka — Rinkos pasidalijimas ir kainų koordinavimas — Pernelyg ilga proceso Europos Sąjungos Bendrajame Teisme trukmė — Pernelyg ilga procedūros Europos Komisijoje trukmė — Apeliacinis skundas dėl bylinėjimosi išlaidų“

Byloje C-616/13P

dėl 2013 m. lapkričio 27 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Productos Asfálticos (PROAS) SA, įsteigta Madride (Ispanija), atstovaujama *abogada* C. Fernández Vicién,

apeliantė,

dalyvaujant kitai proceso šaliai

Europos Komisijai, atstovaujamai C. Urraca Caviedes ir F. Castillo de la Torre, padedamų advokato A. J. Rivas,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro penktosios kolegijos pirmininko pareigas einantis ketvirtosios kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, penktosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai D. Šváby (pranešėjas), A. Rosas ir C. Vajda,

generalinis advokatas N. Jääskinen,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* * Proceso kalba: ispanų.

Sprendimą

1 Apeliaciniu skundu *Productos Asfálticos (PROAS) SA* prašo panaikinti 2013 m. rugsėjo 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *PROAS / Komisija* (T-495/07, toliau – skundžiamas sprendimas, EU:T:2013:452), kuriuo atmestas jos ieškinys, kuriuo prašoma panaikinti 2007 m. spalio 3 d. Komisijos sprendimą C(2007) 4441 *final* dėl [EB 81] straipsnio taikymo procedūros (byla COMP / F/38.710 – Bitumas (Ispanija)) (toliau – ginčijamas sprendimas), kiek jis su ja susijęs, o jei šis reikalavimas nebūtų patenkintas – sumažinti jai skirtą baudą.

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 1/2003

2 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB 81 ir 82] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 31 straipsnyje nustatyta, kad „Teisingumo Teismas turi neribotą jurisdikciją peržiūrėti sprendimus, kuriais Komisija yra nustačiusi vienkartinę ar periodinę baudą, [ir jis] gali panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą vienkartinę ar periodinę baudą“.

1998 m. gairės

3 Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir [EAPB] 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairių [Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairių] (OL C 9, 1998, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 171, toliau – 1998 m. gairės) 1 punkto A dalyje, skirtoje pažeidimo sunkumui įvertinti, nustatyta:

„A. Sunkumas

Vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo pobūdį, jo įtaką rinkai, kur tai gali būti įvertinta, ir susijusios geografinės rinkos dydį.

Pažeidimai skirstomi į tris kategorijas: lengvi pažeidimai, sunkūs pažeidimai ir labai sunkūs.

<...>

— Labai sunkūs pažeidimai:

prie pastarųjų priskiriami horizontalūs apribojimai, pavyzdžiui, kainų karteliai ir rinkos pasidalijimo kvotos <...>

Galimos baudos: virš [per] 20 mln. [EUR].

<...> “

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

4 Ginčo aplinkybės išdėstytos skundžiamo sprendimo 1–89 punktuose ir jas galima apibendrinti taip, kaip nurodyta toliau.

5 Su pažeidimu susijęs produktas yra greitai įsiskverbiantis bitumas, kuris niekaip nebuvo transformuotas, naudojamas statybose ir kelių priežiūros srityje.

6 Ispanijos bitumo rinkoje veikia, pirma, trys gamintojai: grupės *Repsol*, CEPSA-PROAS ir BP, ir, antra, importuotojai, įskaitant grupes *Nynäs* ir *Petrogal*.

7 Grupė CEPSA-PROAS – tai tarptautinė bendrovių grupė, keliose šalyse veikianti energetikos sektoriuje ir kotiruojama akcijų biržoje. PROAS, kurią nuo 1991 m. kovo 1 d. 100 % kontroliuoja *Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA*, prekiauja pastarosios gaminamu bitumu, taip pat gamina kitus bitumo produktus ir jais prekiauja.

8 Gavus BP grupės bendrovių 2002 m. birželio 20 d. pateiktą prašymą neskirti baudos pagal Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 155; toliau – 2002 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo), 2002 m. spalio 1 ir 2 d. buvo atlikti*Repsol*, CEPSA-PROAS, BP, *Nynäs* ir *Petrogal* grupių bendrovių patikrinimai.

9 2004 m. vasario 6 d., remdamasi 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio [EB 81 ir 82] straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3), 11 straipsnio 3 dalimi, Komisija atitinkamoms įmonėms nusiuntė pirmąjį prašymą pateikti informacijos.

10 2004 m. kovo 31 d. ir 2004 m. balandžio 5 d. faksimiliniais pranešimais atitinkamai *Repsol* grupės bendrovės ir PROAS pateikė Komisijai prašymą pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo, prie kurio buvo pridėtas įmonės pareiškimas.

11 Išsiuntusi atitinkamoms įmonėms kitus keturis prašymus pateikti informacijos, Komisija pradėjo formalią tyrimo procedūrą ir 2006 m. rugpjūčio 24–28 d. pateikė pranešimą apie kaltinimus BP, *Repsol*, CEPSA-PROAS, *Nynäs* ir *Petrogal* grupių atitinkamoms bendrovėms.

12 2007 m. spalio 3 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame ji konstatavo, kad trylika bendrovių, kurioms šis sprendimas buvo skirtas, dalyvavo visuose susitarimuose dėl rinkos pasidalijimo ir greitai įsiskverbiančio kelių bitumo kainų derinimo Ispanijoje (išskyrus Kanarų salas).

13 Komisija padarė išvadą, kad abu konstatuoti konkurencijos apribojimai, t. y. horizontalieji susitarimai dėl rinkos pasidalijimo ir kainų koordinavimo, dėl savo pobūdžio yra didžiausi EB 81 straipsnio pažeidimai, kuriuos, remiantis teismo praktika, galima kvalifikuoti kaip „labai sunkius“.

14 Komisija nustatė baudų, skirtinų atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, nagrinėjamos rinkos vertę, kuri per 2001 m. – ištisus paskutinius pažeidimo darymo metus – buvo vertinama 286 400 000 EUR, ir į tai, kad pažeidimas parduodant bitumą buvo daromas tik vienoje valstybėje narėje, „pradinį dydį“, lygų 40 000 000 EUR.

15 Tada Komisija bendroves, kurioms skirtas ginčijamas sprendimas, suskirstė į skirtingas kategorijas, nustatytas remiantis jų dydžiu atitinkamoje rinkoje, kad būtų diferencijuojama atsižvelgiant į jų faktinį ekonominį pajėgumą daryti didelę žalą konkurencijai.

16 *Repsol* grupei ir PROAS, kurios 2001 mokestiniais metais turėjo atitinkamai 34,04 ir 31,67 % nagrinėjamos rinkos dalis, buvo priskirtos prie pirmosios kategorijos, BP, kurios rinkos dalis buvo 15,19 %, – prie antrosios, o *Nynäs* ir *Petrogal* grupės, kurios turėjo nuo 4,54 iki 5,24 % rinkos, – prie trečiosios kategorijos. Remiantis tuo, skirtinų baudų „baziniai dydžiai“ buvo nustatyti tokie:

— pirmajai kategorijai (*Repsol* grupei ir PROAS): 40 000 000 EUR,

— antrajai kategorijai (BP grupei): 18 000 000 EUR,

— trečiajai kategorijai (*Nynäs* ir *Petrogal* grupėms): 5 500 000 EUR.

17 Padidinusi baudų „bazinį dydį“ dėl pažeidimo trukmės, t. y. vienuolikos metų ir septynių mėnesių, kiek tai susiję su PROAS (nuo 1991 m. kovo 1 d. iki 2002 m. spalio 1 d.), Komisija nusprendė, kad PROAS skirtina bauda turi būti padidinta 30 % dėl sunkinančių aplinkybių, nes ši įmonė buvo svarbus nagrinėjamo kartelio „variklis“.

18 Komisija taip pat nusprendė, kad pagal 2002 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo PROAS turi teisę į baudos, kurią paprastai jai reikėtų skirti, sumažinimą 25 %.

19 Remiantis šiomis aplinkybėmis CEPSA ir PROAS buvo solidariai skirta 83 850 000 EUR bauda.

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

20 2007 m. gruodžio 20 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo ieškinį, kuriame apeliantė prašė panaikinti ginčijamą sprendimą, kiek jis su ja susijęs, o nepatenkinus šio reikalavimo – sumažinti jai skirtos baudos dydį. Be to, ji prašė iš Komisijos priteisti bylinėjimosi išlaidas.

21 Savo ieškinį apeliantė grindė aštuoniais pagrindais.

22 Bendrasis Teismas atmetė kiekvieną iš šių ieškinio pagrindų ir visą ieškinį.

23 Priešieškiniu Komisija prašė Bendrojo Teismo pasinaudojus neribota jurisdikcija padidinti PROAS skirtą baudą; Bendrasis Teismas šio prašymo netenkino.

Šalių reikalavimai

24 Apeliaciniame skunde PROAS Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą,

— priimti galutinį sprendimą negrąžinant bylos Bendrajam Teismui ir panaikinti ginčijamą sprendimą arba, jei šis prašymas nebūtų patenkintas, sumažinti jai skirtą baudą,

— subsidiariai, grąžinti bylą Bendrajam Teismui ir

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi abiejose instancijose išlaidas.

25 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti apeliacinį skundą ir

— priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

26 Apeliaciniam skundui pagrįsti apeliantė nurodo keturis pagrindus.

27 Pirmasis pagrindas, kurį sudaro keturios dalys, siejamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio, SESV 261 straipsnio ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnio pažeidimu. Antruoju pagrindu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas klaidingai aiškino 1998 m. gairių 1 punkto A dalį. Trečiasis pagrindas siejamas su protingo laikotarpio laikymosi principo pažeidimu. Ketvirtasis pagrindas susijęs su Bendrojo Teismo procedūros reglamento redakcijos, taikytinos ginčo aplinkybėms, 87 straipsnio 2 dalies pažeidimu.

Dėl antrojo pagrindo, siejamo su klaidingu 1998 m. gairių 1 punkto A dalies aiškinimu

Šalių argumentai

28 Antruoju pagrindu, pateiktu dėl skundžiamo sprendimo 129–135, 140–143, 149 ir 439–442 punktų, apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad šis pažeidė teisinio saugumo ir vienodo požiūrio principus, taip pat jos teisę į gynybą, kai klaidingai aiškino 1998 m. gairių 1 punkto A dalį.

29 Pirma, ji mano, kad turėdamas omenyje šio punkto tekstą ir konkurencijos politikos tikslus Bendrasis Teismas turėjo patikrinti, ar Komisija nustatydama bazinį baudos dydį atsižvelgė į nagrinėjamo pažeidimo poveikį rinkai, nes šiuo atveju šį poveikį buvo galima „įvertinti“.

30 Bendrasis Teismas esą sutiko su tuo, kad Komisija ginčijamą pažeidimą kvalifikavo kaip „labai sunkų pažeidimą“, kaip tai suprantama pagal minėtą punktą, ir kad ji nustatė bazinį baudos dydį, lygų dvigubai minimaliai sumai, numatytai už tokius pažeidimus, tačiau jis neįvertino jo poveikio.

31 Taip Bendrasis Teismas taip pat pažeidė taisyklę, kad Komisijai jos gairės yra privalomos, leisdamas jai nukrypti nuo ankstesnės jos sprendimų praktikos, ir Chartijos 47 straipsnį, anot apeliantės, pakeisdamas prezumpciją, pagal kurią karteliai yra labai sunkūs pažeidimai „vien dėl savo pobūdžio“, į nenuginčijamą prezumpciją.

Teisingumo Teismo vertinimas

32 Pateikdama šį pagrindą apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis padarė teisės klaidą nuspręsdamas, jog Komisija ginčijamą pažeidimą galėjo kvalifikuoti kaip „labai sunkų“, kaip tai suprantama pagal 1998 m. gairių 1 punkto A dalį, dėl paties šio pažeidimo pobūdžio.

33 Šiuo klausimu pakanka priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką iš 1998 m. gairių matyti, jog horizontalieji susitarimai dėl kainų ar rinkų pasidalijimo gali būti kvalifikuojami kaip labai sunkūs pažeidimai vien dėl savo pobūdžio, o Komisija neturi įrodyti pažeidimo konkretaus poveikio rinkai (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Prym ir Prym Consumer / Komisija*, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 75 punktą; 2009 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo *Erste Group Bank ir kt. / Komisija*, C-125/07 P, C-133/07 P ir C-137/07 P, EU:C:2009:576, 103 punktą ir 2013 m. gegužės 87 d. Sprendimo *Eni / Komisija*, C-508/11 P, EU:C:2013:289, 97 punktą).

34 Todėl teisėtai ir nepažeisdamas teisinio saugumo ir vienodo požiūrio principų, apeliantės teisės į gynybą ar Chartijos 47 straipsnio Bendrasis Teismas, skundžiamo sprendimo 130 punkte priminęs, kad ginčijamas pažeidimas buvo padarytas sudarius horizontaliuosius susitarimus dėl rinkos pasidalijimo ir kainų koordinavimo, o paskui to sprendimo 133 punkte nurodęs teismo praktiką, kuri iš esmės paminėta pirmesniame šio sprendimo punkte, atmetė apeliantės argumentą, kad Komisija negalėjo ginčijamo pažeidimo kvalifikuoti kaip „labai sunkaus pažeidimo“, kaip tai suprantama pagal 1998 m. gairių 1 punkto A dalį, neįvertinusi konkretaus jo poveikio rinkai.

35 Todėl antrąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl pirmojo pagrindo, siejamo su Chartijos 47 straipsnio, SESV 261 straipsnio ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnio pažeidimu

Dėl pirmos ir antros pirmojo pagrindo dalių, siejamų atitinkamai su ieškovės nurodytų pagrindų iškraipymu ir teisės į veiksmingą teisminę apsaugą pažeidimu

– Šalių argumentai

36 Savo pirmojo pagrindo pirma dalimi apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad šis skundžiamo sprendimo 125, 127 ir 140–142 punktuose iškraipė jos nurodytus pagrindus. Jis padarė išvadą, kad, pirma, ji ginčijo tik tai, jog nagrinėjamas pažeidimas buvo kvalifikuotas kaip „labai sunkus pažeidimas“, atskirai neginčydama bazinio baudos dydžio, kuris jai buvo taikytas. Antra, jis manė, kad Ispanijos rinką apibūdinančius veiksnius ji nurodė kaip lengvinančias aplinkybes, o ne kaip veiksnius, parodančius, kad ginčijamas pažeidimas buvo ne toks sunkus.

37 Taip Bendrasis Teismas neleido jai užginčyti 40 000 000 EUR bazinio baudos dydžio, kurį Komisija nustatė ginčijamame sprendime, todėl ji neturėjo galimybės gintis.

38 Šiuo klausimu apeliantė, pateikdama antrą pirmojo pagrindo dalį dėl skundžiamo sprendimo 129–143, 149–160 ir 439–446 punktų, taip pat teigia, kad, atskirai neišnagrinėdamas argumentų, kuriuos ji pateikė dėl pažeidimo sunkumo, ir tik patvirtindamas Komisijos vertinimus, pateiktus ginčijamame sprendime, ir šios institucijos pateiktą jos gairių aiškinimą, Bendrasis Teismas pažeidė savo „pareigą naudodamasis neribota jurisdikcija atlikti ginčijamo sprendimo kontrolę pagal SESV 261 straipsnį ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį“.

39 Apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas tik pakartoja ginčijamame sprendime esančius teiginius dėl pažeidimo sunkumo ir geografinės apimties, nors ji priekaištavo Komisijai dėl to, kad ši pakankamai nemotyvavo savo sprendimo šiuo aspektu. Apeliantė taip pat mano, kad Bendrasis Teismas nepakankamai nuogąstavo dėl spaudimo, kurį Ispanijos vyriausybė darė šiuo atveju, be kita ko, skundžiamo sprendimo 138 punkte padarydamas išvadą, kad tai yra tiesiog nacionalinių valdžios institucijų įvykdytas pažeidimo patvirtinimas ar toleravimas. Ji dar mano, kad minėtas teismas apsiriboja nuorodos pateikimu į 1998 m. gaires, kiek tai susiję su ginčijamo kartelio konkrečiu poveikiu rinkai, ir nurodo netinkamus motyvus dėl bazinio baudos dydžio korekcijos.

40 Be to, Bendrasis Teismas neatliko „[ginčijamo] sprendimo peržiūros pasinaudodamas neribota jurisdikcija“.

41 Komisija mano, kad apeliacinio skundo pirmojo pagrindo pirma ir antra dalys yra akivaizdžiai nepagrįstos.

– Teisingumo Teismo vertinimas

42 Kalbant apie pirmojo pagrindo antrą dalį, kurią reikia išnagrinėti pirmiausia, iš pradžių reikia priminti, kad Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūra, teisminės priežiūros sistemą sudaro SESV 263 straipsnyje nustatytas institucijų aktų teisėtumo patikrinimas, kuris pagal SESV 261 straipsnį ir ieškovų prašymu gali būti papildytas Bendrojo Teismo neribota jurisdikcija, kiek tai susiję su Komisijos šioje srityje skirtomis sankcijomis (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 71 punktas).

43 Šiuo klausimu, kaip Teisingumo Teismas jau daug kartų patikslino, SESV 263 straipsnyje numatyta teisėtumo kontrolė taikoma visiems Komisijos sprendimų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūra, elementams, kurių išsamią kontrolę tiek teisės, tiek faktų požiūriu užtikrina

Bendrasis Teismas atsižvelgdamas į ieškovų nurodytus pagrindus ir visas jų nurodytas aplinkybes, nesvarbu, ar jos susiklostė prieš priimant sprendimą, ar jį priėmus, ar jos nurodytos per administracinę procedūrą, ar pirmą kartą ieškinyje, su kuriuo kreipiamasi į Bendrąjį Teismą, jei šios aplinkybės yra svarbios vykdant Komisijos sprendimo teisėtumo kontrolę (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72 punktas).

44 Kita vertus, Bendrajam Teismui pripažįstamos neribotos jurisdikcijos apimtis, skirtingai nei SESV 263 straipsnyje numatytos teisėtumo kontrolės atveju, yra griežtai apribota baudos dydžio nustatymu (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 76 punktas).

45 Todėl pirmojo apeliantės pagrindo antrą dalį, susijusią su SESV 261 straipsnio ir Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnio pažeidimu, reikia suprasti kaip pateiktą dėl to, kad Bendrasis Teismas pasinaudodamas neribota jurisdikcija neatliko ginčijamame sprendime skirtos baudos dydžio kontrolės.

46 Reikia konstatuoti, kad skundžiamo sprendimo 129–164 punktuose Bendrasis Teismas pateikė išsamų veiksnių, į kuriuos jis atsižvelgė vertindamas ginčijamo pažeidimo sunkumo laipsnį, kurį Komisija nustatė ginčijamame sprendime, aprašymą.

47 Šiuo aspektu Bendrasis Teismas, pirma, padarė išvadą, kad ginčijamą pažeidimą Komisija teisėtai kvalifikavo kaip „labai sunkų pažeidimą“, kaip tai suprantama pagal 1998 m. gairių 1 punkto A dalį.

48 Antra, jis konstatavo, kad bet kuriuo atveju Komisija bendrovei PROAS galėjo teisėtai nustatyti 40 000 000 EUR bazinį baudos dydį, neprivalėdama atsižvelgti į konkretų kartelio poveikį atitinkamai rinkai. Šiuo klausimu jis manė, kad apeliantė neįrodė, jog ši rinka nebuvo nacionalinė. Be to, jis atsižvelgė į Ispanijos greitai įsiskverbiančio bitumo rinkos bendrą vertę 2001 m. ir PROAS turimas šios rinkos dalis, kurios siekė 31,67 %.

49 Galiausiai, atsižvelgdamas į šias aplinkybes, skundžiamo sprendimo 158 punkte jis padarė išvadą, jog „net jeigu būtų nustatyta, kad kartelis neturėjo konkretaus poveikio atitinkamai rinkai, dėl šios priežasties Bendrasis Teismas neturėtų pakeisti baudos dydžio“.

50 Skundžiamo sprendimo 439–446 punktuose pateiktų motyvų taip pat negalima kritikuoti dėl to, kad Bendrasis Teismas neatliko kontrolės pasinaudodamas neribota jurisdikcija. Bendrasis Teismas išsamiai atsako į apeliantės kaltinimus nurodydamas atskirus motyvus dėl kiekvieno kaltinimo. Tas pats pasakytina apie kaltinimus, susijusius su, pirma, ginčijamo sprendimo nemotyvavimu, kiek tai susiję su ginčijamo kartelio konkretaus poveikio nedarymu rinkai, antra, pažeidimo dalyvių netikrumu dėl susitarimų teisėtumo, kurį lėmė Ispanijos vyriausybės įsikišimas, ir, trečia, pažeidimų dalyvių atitinkamos reikšmės vertinimu remiantis jų greitai įsiskverbiančio bitumo apyvarta.

51 Be to, vien tai, kad skundžiamo sprendimo 157, 158 ir 449 punktuose Bendrasis Teismas, pasinaudodamas neribota jurisdikcija dėl PROAS skirtos baudos, taip pat pakartojo tam tikrus vertinimo kriterijus, kuriuos Komisija naudojo ginčijamame sprendime ir kurių teisėtumas prieš tai buvo konstatuotas, nereiškia, kad jis neatliko kontrolės naudodamasis neribota jurisdikcija (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Eni / Komisija*, C-508/11 P, EU:C:2013:289, 99 punktą).

52 Be to, kiek apeliantė ginčija Bendrojo Teismo atliktą įrodymų vertinimą dėl Ispanijos vyriausybės daryto spaudimo ir visų pirma tai, kad minėtas teismas manė, jog tai yra tiesiog nacionalinių valdžios institucijų įvykdytas pažeidimo patvirtinimas ar toleravimas, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tik Bendrasis Teismas turi kompetenciją konstatuoti ir vertinti faktines aplinkybes ir iš principo nagrinėti įrodymus, kuriuos jis priima šiems faktams pagrįsti. Jei šie įrodymai buvo gauti teisėtai, buvo laikomasi bendrųjų teisės principų ir proceso taisyklių, taikomų įrodinėjimo pareigai ir įrodymų administravimo srityje, tik Bendrasis Teismas sprendžia dėl jam pateiktų įrodymų

vertės. Taigi, jei šie įrodymai nėra iškraipomi, toks vertinimas nėra teisės klausimas, kurį tikrina Teisingumo Teismas (2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 40 punktas).

53 Todėl pirmojo pagrindo antra dalis turi būti atmesta kaip iš dalies nepriimtina ir iš dalies nepagrįsta.

54 Kiek tai susiję su pirmojo pagrindo pirma dalimi, susijusia su tariamu Bendrajam Teismui pateiktų pagrindų iškraipymu, argumentas, kad Bendrasis Teismas padarė klaidingą išvadą, jog apeliantė ginčijo tik nagrinėjamo pažeidimo kvalifikavimą kaip „labai sunkaus pažeidimo“, atskirai neginčydama jai taikyto bazinio baudos dydžio, yra nereikšmingas. Kaip matyti iš šio sprendimo 48 punkto, Bendrasis Teismas bet kuriuo atveju ne tik išnagrinėjo nagrinėjamo pažeidimo kvalifikavimą kaip „labai sunkaus pažeidimo“, bet ir patikrino, kaip nustatytas bazinis baudos dydis.

55 Tas pats pasakytina apie argumentą, kad Bendrasis Teismas manė, jog Ispanijos rinką apibūdinančius veiksnius apeliantė nurodė kaip lengvinančias aplinkybes, o ne kaip veiksnius, parodančius, kad ginčijamas pažeidimas buvo ne toks sunkus. Kadangi Bendrasis Teismas apeliantės teiginius dėl Ispanijos rinkos savybių išnagrinėjo vertindamas lengvinančias aplinkybes, bet kuriuo atveju jo negalima kaltinti tuo, kad jis jų neišnagrinėjo vertindamas pažeidimo sunkumą (žr. 2013 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Solvay Solexis / Komisija*, C-449/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:802, 78 ir 79 punktus).

56 Vadinasi, apeliacinio skundo pirmojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti kaip nereikšmingą.

Dėl pirmojo pagrindo trečios dalies, siejamos su vienodo požiūrio principo pažeidimu

57 Pirmojo pagrindo trečia dalimi apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad šis pažeidė vienodo požiūrio principą, kai skundžiamo sprendimo 161–164 punktuose nusprendė, jog Komisija galėjo nukrypti nuo ankstesnės savo sprendimų praktikos konkurencijos srityje, nustatytos, be kita ko, 2006 m. rugsėjo 13 d. Komisijos sprendime C(2006) 4090 *final* dėl [EB 81] straipsnio taikymo procedūros (byla COMP / F/38.456 – Bitumas (Nyderlandai)).

58 Šiuo klausimu pakanka priminti, kaip tai padarė Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 161 punkte, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką ankstesni Komisijos sprendimai nėra teisinis pagrindas nustatant baudas konkurencijos srityje (2015 m. balandžio 23 d. Sprendimo *LG Display ir LG Display Taiwan / Komisija*, C-227/14 P, EU:C:2015:258, 67 punktas ir nurodyta teismo praktika).

59 Todėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo trečia dalis turi būti atmesta kaip nepagrįsta.

Dėl pirmojo pagrindo ketvirtos dalies, siejamos su tuo, kad Bendrasis Teismas neišanalizavo konkrečios PROAS reikšmės darant ginčijamą pažeidimą, ir tuo, kad jis atsisakė priimti prašomas proceso organizavimo priemones

– Šalių argumentai

60 Pirmojo pagrindo ketvirta dalimi, pateikta dėl skundžiamo sprendimo 209 ir 215 punktų, apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis, pirma, padarė teisės klaidą, kai motyvuodamas tuo, kad tai yra naujas teiginys, nenagrinėjo apeliantės argumento, jog dėl Komisijos naudoto pardavimų apskaičiavimo metodo galėjo būti dirbtinai padidinta jos reikšmė kartelyje, nes Komisija neatsižvelgė į kitų kartelio dalyvių pardavimus grupės viduje ir į kitus produktus nei greitai įsiskverbiantis bitumas.

61 Antra, ji mano, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą atmesdamas jos prašymą taikyti proceso organizavimo priemones, kuriomis Komisija būtų įpareigota pateikti dokumentus, kurie leistų apeliantei įrodyti, jog Komisija padarė klaidą nustatydama konkrečią PROAS reikšmę nagrinėjamame kartelyje. Taip Bendrasis Teismas užkirto kelią apeliantei veiksmingai pateikti savo argumentus.

62 Komisija mano, kad šią pirmojo pagrindo dalį reikia atmesti.

– Teisingumo Teismo vertinimas

63 Kiek tai susiję su apeliantės kaltinimu, kad Bendrasis Teismas veiksmingai neišanalizavo konkrečios PROAS reikšmės darant ginčijamą pažeidimą, reikia konstatuoti, jog jis grindžiamas klaidingu skundžiamo sprendimo aiškinimu.

64 Iš tiesų iš skundžiamo sprendimo matyti, kad Bendrasis Teismas pagrįstai atmetė šį kaltinimą. Šiuo aspektu jis visų pirma skundžiamo sprendimo 204–208 punktuose nurodė priežastis, dėl kurių Komisija neturėjo galimybės dėl mokestinių metų, kuriais buvo remiamasi kaip referenciniais metais nustatant bazinį baudos dydį, atsižvelgti į *Repsol* grupės pardavimus *Composán Distribución SA*, ir papildomai to sprendimo 211–215 punktuose pažymėjo, kad apeliantė nepateikia jokių argumentų dėl kitų šiai grupei priklausančių bendrovių.

65 Todėl, darant prielaidą, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 209 punkte klaidingai konstatavo, jog apeliantės šiuo klausimu pateikti argumentai buvo nauji, jis, savarankiškai vertindamas faktines aplinkybes, teisiškai pakankamai nurodė priežastis, dėl kurių manė, kad Komisija nustatydama apeliantei skirtos baudos bazinį dydį nepažeidė proporcingumo ir vienodo požiūrio principų.

66 Kalbant apie Bendrojo Teismo atsisakymą tenkinti apeliantės prašymą taikyti proceso organizavimo ar tyrimo priemones, reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, iš principo tik Bendrasis Teismas gali spręsti dėl galimos būtinybės papildyti informaciją, kurią jis turi apie nagrinėjamas bylas (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Viega / Komisija*, C-276/11 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:163, 39 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

67 Atsižvelgiant į aplinkybę, kad skundžiamo sprendimo 204–208 punktuose Bendrasis Teismas pakankamai motyvavo tai, jog dokumentai, susiję su *Repsol* grupės pardavimais *Composán Distribución*, neturi reikšmės, vien apeliantės teiginių, susijusių su tuo, kad šie dokumentai gali būti naudingi jos gynybai, nepakanka įrodyti, jog Bendrasis Teismas neturėjo galimybės priimti sprendimo būdamas visiškai susipažinęs su aplinkybėmis. Todėl remiantis šiais teiginiais negalima daryti išvados, kad Bendrasis Teismas turėjo pareigą taikyti proceso organizavimo ar tyrimo priemones (pagal analogiją žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimo *Dole Food ir Dole Fresh Fruit Europe / Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 59 punktą).

68 Vadinasi, šį kaltinimą, kaip ir visą pirmojo pagrindo ketvirtą dalį, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

69 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, turi būti atmestas apeliacinio skundo pirmasis pagrindas.

Dėl trečiojo pagrindo, siejamo su protingo laikotarpio laikymosi principo pažeidimu

Šalių argumentai

70 Trečiuoju pagrindu, pateiktu dėl skundžiamo sprendimo 372–400 punktų, apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad šis, pirma, padarė teisės klaidą prieidamas prie išvados, jog administracinę procedūrą, kuri tęsėsi maždaug penkerius metus ir penkis mėnesius, Komisija vykdė protingą laikotarpį, todėl nebuvo pažeistas gero administravimo principas. Šiuo klausimu ji teigia, kad negalima tvirtinti, jog šios

procedūros trukmė buvo protinga, turint omenyje tai, kaip Komisija laikėsi Reglamente Nr. 1/2003 nustatyto senaties termino. Ji taip pat nurodo, kad dėl pernelyg ilgos šios procedūros trukmės buvo nustatyta didesnė bauda nei ta, kuri jai būtų skirta, jei procedūra būtų baigta per protingą laikotarpį, atsižvelgiant į nuolat griežtėjančią Komisijos politiką baudų skyrimo už konkurencijos taisyklių pažeidimą srityje.

71 Antra, ji kaltina Bendrąjį Teismą dėl pernelyg ilgo teismo proceso, t. y. trukusio penkerius metus ir devynis mėnesius, kurio negalima pateisinti jokiomis išimtinėmis aplinkybėmis.

72 Atsižvelgdama į tai, kad administracinės procedūros ir teismo proceso bendra trukmė viršija vienuolika metų, prie kurių reikėtų pridėti šio apeliacinio skundo nagrinėjimo laikotarpį, apeliantė prašo Teisingumo Teismo tiesiogiai atsižvelgti į protingo laikotarpio laikymosi ir gero administravimo principų pažeidimą, panaikinti skundžiamą sprendimą ir bylą išspręsti taip, kad būtų panaikintas ginčijamas sprendimas arba – subsidiariai – šiuo pagrindu sumažinta bauda, neįpareigojant PROAS pateikti ieškinio dėl žalos atlyginimo Bendrajam Teismui.

73 Komisija teigia, kad, kiek tai susiję su argumentu, jog buvo nesilaikyta administracinės procedūros ir teismo proceso protingos trukmės, apeliantė turi pateikti Bendrajam Teismui ieškinį dėl žalos atlyginimo. Ji priduria, kad bet kuriuo atveju apeliantė nepateikia jokių įrodymų, jog procedūros Komisijoje ir proceso Bendrajame Teisme, vertinamų atskirai ar kartu, trukmė buvo per ilga atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes.

Teisingumo Teismo vertinimas

74 Kalbant apie šio pagrindo pirmą dalį, kuria apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis padarė teisės klaidą konstatuodamas, jog administracinė procedūra buvo įvykdyta per protingą laikotarpį, reikia priminti, kad nors protingo laikotarpio laikymosi principo pažeidimas gali pateisinti sprendimo, priimto pasibaigus SESV 101 ar 102 straipsniu grindžiamai administracinei procedūrai, panaikinimą, nes tai yra ir atitinkamos įmonės teisės į gynybą pažeidimas (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisija*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, 42 ir 43 punktus), Komisijos padarytas tokios administracinės procedūros protingos trukmės principo pažeidimas, darant prielaidą, kad jis nustatytas, negali lemti skirtos baudos dydžio sumažinimo (šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Bolloré / Komisija*, C-414/12 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2014:301, 109 punktą).

75 Šiuo atveju reikia pažymėti, kad skundžiamo sprendimo 375–377 punktuose Bendrasis Teismas galutinai konstatavo, kad apeliantė neįrodė (ji šiuo apeliaciniu skundu to neginčija), jog naudojimuisi jos teise į gynybą galėjo būti padarytas poveikis dėl priežasčių, susijusių su tariamai per ilga administracinės procedūros trukme.

76 Todėl Bendrasis Teismas nepadarydamas teisės klaidos atmetė apeliantės pagrindą, kuriuo buvo siekiama, kad būtų panaikintas ginčijamas sprendimas dėl tariamai per ilgos administracinės procedūros trukmės.

77 Šiuo klausimu tai, kad dėl per ilgos minėtos procedūros trukmės, kaip mano apeliantė, buvo nustatyta didesnė bauda nei ta, kuri jai būtų skirta, jei ta procedūra būtų užbaigta per protingą laikotarpį, neturi reikšmės, nes šis argumentas yra visiškai spekuliatyvus.

78 Todėl apeliantės argumentus dėl šio aspekto reikia atmesti kaip nepagrįstus.

79 Kiek apeliantė subsidiariai prašo sumažinti jai skirtą baudą, atsižvelgiant į tariamai per ilgą administracinės procedūros trukmę, reikia pažymėti, kad, kaip priminta šio sprendimo 74 punkte, tokie argumentai yra nereikšmingi.

80 Todėl su trečiojo pagrindo pirma dalimi negalima sutikti.

81 Kalbant apie šio pagrindo antrą dalį, kuria apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad šis pažeidė jos teisę į tai, kad sprendimas būtų priimtas per protingą laikotarpį, reikia priminti, kad Sąjungos teismo padarytas Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje įtvirtintos pareigos gautas bylas išnagrinėti per protingą laikotarpį pažeidimas turi būti vertinamas pareiškus Bendrajame Teisme ieškinį dėl žalos atlyginimo, nes tai, priešingai, nei teigia apeliantė, yra veiksminga teisių gynimo priemonė. Taigi reikalavimas atlyginti žalą, atsiradusią dėl Bendrojo Teismo pareigos išnagrinėti bylą per protingą laikotarpį nesilaikymo, negali būti Teisingumo Teismui pateiktas tiesiogiai su apeliaciniu skundu; jis turi būti pateiktas pačiam Bendrajam Teismui (žr., be kita ko, 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo T*elefónica ir Telefónica de España / Komisija*, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 66 punktą; 2014 m. spalio 9 d. Sprendimo *ICF / Komisija*, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 57 punktą ir 2014 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Guardian Industries ir Guardian Europe / Komisija*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 17 ir 18 punktus).

82 Bendrasis Teismas, turintis jurisdikciją pagal SESV 256 straipsnio 1 dalį ir gavęs reikalavimą atlyginti žalą, tokį reikalavimą turi išnagrinėti susirinkęs kita kolegija nei ta, kuri išsprendė bylą, kurios nagrinėjimo trukmė kritikuojama (žr., be kita ko, 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Telefónica ir Telefónica de España / Komisija*, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 67 punktą; 2014 m. spalio 9 d. Sprendimo *ICF / Komisija*, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 58 punktą ir 2014 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Guardian Industries ir Guardian Europe / Komisija*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 19 punktą).

83 Todėl tokiu atveju, kai akivaizdu (ir šalys dėl to neturi pateikti papildomų įrodymų), kad Bendrasis Teismas padarė gana sunkų pareigos išnagrinėti bylą per protingą laikotarpį pažeidimą, Teisingumo Teismas gali tai konstatuoti (žr., be kita ko, 2014 m. spalio 9 d. Sprendimo *ICF / Komisija*, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 59 punktą ir 2014 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Guardian Industries ir Guardian Europe / Komisija*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 20 punktą).

84 Taip yra šiuo atveju. Kaip teigia apeliantė ir kaip matyti iš skundžiamo sprendimo 90–92 punktų, proceso Bendrajame Teisme trukmė, t. y. maždaug penkeri metai ir devyni mėnesiai, kuri apima, pirmiausia, maždaug ketverių metų ir dviejų mėnesių laikotarpį, per kurį nuo rašytinės proceso dalies pabaigos iki teismo posėdžio nebuvo priimtas joks procesinis aktas, negali būti paaiškinta nei bylos pobūdžiu ar sudėtingumu, nei šios bylos aplinkybėmis.

85 Vis dėlto iš šio sprendimo 81 punkte pateiktų vertinimų matyti, kad šio pagrindo antra dalis turi būti atmesta.

86 Todėl reikia atmesti visą trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą.

Dėl ketvirtojo pagrindo, siejamo su Bendrojo Teismo procedūros reglamento redakcijos, taikytinos procesui Bendrajame Teisme, 87 straipsnio 2 dalies pažeidimu

87 Ketvirtuoju pagrindu apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas pažeidė savo Procedūros reglamento redakcijos, taikytinos šiam ginčui, 87 straipsnio 2 dalį, priteisdamas iš PROAS bylinėjimosi išlaidas, nors, atsižvelgdamas į tai, jog abiejų šalių argumentai buvo atmesti, jis turėjo paskirstyti išlaidas šalims.

88 Šiuo klausimu pagal nusistovėjusią teismo praktiką tuo atveju, kai visi kiti apeliacinio skundo pagrindai atmetami, reikalavimą dėl tariamo Bendrojo Teismo sprendimo dėl bylinėjimosi išlaidų neteisėtumo pagal minėtą nuostatą reikia atmesti kaip nepriimtiną, taikant Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio antrą pastraipą, pagal kurią apeliacinis skundas negali būti paduotas vien dėl

šalies, kuriai priteista atlyginti bylinėjimosi išlaidas, ar dėl jų dydžio (šiuo klausimu žr. 1995 m. sausio 13 d. Nutarties *Roujansky / Taryba*, C-253/94 P, EU:C:1995:4, 13 ir 14 punktus ir 2014 m. spalio 2 d. Sprendimo *Strack / Komisija*, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, 151 punktą).

89 Kadangi pirmi trys apeliantės apeliacinio skundo pagrindai atmesti, paskutinį pagrindą, susijusį su bylinėjimosi išlaidų paskirstymu, reikia pripažinti nepriimtinu.

90 Todėl reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

91 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, bylinėjimosi išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas.

92 Pagal šio reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal jo 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei to buvo prašoma.

93 Kadangi Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas ir PROAS pralaimėjo bylą, pastaroji turi padengti išlaidas, susijusias su šiuo apeliaciniu procesu.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. Atmesti apeliacinį skundą.

2. Priteisti iš *Productos Asfálticos (PROAS) SA* bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.